

تهیه و کاربرد آزمون‌های روانی در مشاوره مدرسه

گروه آموزشی: روان‌شناسی تربیتی و مشاوره		
عنوان درس: تهیه و کاربرد آزمون‌های روانی در مشاوره مدرسه	مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته تحصیلی: مشاوره مدرسه
تعداد واحد: ۳ نظری: ۲ عملی: ۱	پیش‌نیاز: آزمون‌های شخصیت	مدرس: دکتر محمد خدایاری فرد

هدف کلی درس

از هدف‌های عمده هر علم، اندازه‌گیری پدیده‌های مورد نظر از منظر آن علم است تا به راحتی بتوان آن را طبقه‌بندی و قوانین یا اصولی درباره آنها وضع کرد. در علم روان‌شناسی، مجموعه شیوه‌هایی که به ما کمک می‌کند تا ویژگی‌های روانی انسان را از حالت کیفی به حالت کمی درآوریم، در اصطلاح «روان‌سنجی» نامیده می‌شود. روان‌سنجی، در معنای وسیع کلمه، عبارت است از استفاده از روش آزمایش، اما در معنای محدود کلمه، «بهره‌گیری از آزمون‌های روانی برای اندازه‌گیری توانایی‌ها و ویژگی‌های ذهنی» است. آزمون روانی عبارت است از «فن یا شیوه‌ای که به‌طور علمی تهیه می‌شود و امکان ارزشیابی استعدادهای فردی، هوش، شخصیت و تشخیص سلامت روان را فراهم می‌آورد». با توجه به اهمیت سنجش و اندازه‌گیری ویژگی‌های روانی دانش‌آموزان در مدرسه، به‌منظور مداخلات مشاوره‌ای کارآمد و جهت‌دهی صحیح دانش‌آموز در مسیر تحصیلی، در این درس به معرفی، اجرا و تفسیر دقیق برخی آزمون‌ها و پرسشنامه‌های پرکاربرد در حوزه مشاوره مدرسه پرداخته می‌شود.

اهداف ویژه (رفتاری) درس

یادگیری مهارت عملی اجرا و نمره‌گذاری آزمون‌های روانی پرکاربرد از جمله آزمون استرس، آزمون نقاشی آدمک و نقاشی خانواده، پرسشنامه NEO، آزمون مثبت‌نگری، پرسشنامه خشم و غیره.

قوانین و نکات مربوط به کلاس

- ❖ این درس به‌صورت ارائه نظری، بحث گروهی و اجرای عملی تدریس می‌شود؛ به این صورت که ابتدا مباحث نظری به‌طور خلاصه از طریق پاورپوینت و مشارکت دانشجویان تدریس می‌شود و سپس اجرای عملی هر تست و تفسیر آن به‌صورت کارگاهی انجام می‌پذیرد.
- ❖ کلاس کاملاً دانشجوی محور برگزار خواهد شد و فعالیت و مباحثه کلاسی مبنای تشکیل جلسات خواهد بود.
- ❖ لازم است دانشجویان قبل از هر جلسه پیش‌خوانی داشته باشند و منابع مشخص شده برای هر جلسه را طبق طرح درس مطالعه نمایند.
- ❖ پیش‌خوانی دانشجویان در هر جلسه ابتدا از طریق سامانه و سپس در کلاس مورد پرسش قرار خواهد گرفت.
- ❖ هر دانشجوی موظف است حداکثر دو روز قبل از برگزاری هر جلسه از کلاس وارد سامانه شده و در مورد مبحث مربوط به جلسه پیش‌رو اعلام آمادگی نماید و همچنین طرح سوال نماید.

- ❖ دانشجویان برای هر جلسه علاوه بر مطالعه منابع مربوط به آن جلسه طبق طرح درس، باید از طریق سامانه بلندد اگر پاورپوینت، فیلم و یا مقاله‌ای گذاشته می‌شود مطالعه کرده و نظرات خود را در سامانه ارسال نمایند و همچنین در کلاس هم به اشتراک بگذارند.
- ❖ دانشجویان باید همه موارد مربوط به آزمون‌ها را که در جلسات اجرا می‌شود، از جمله پرسشنامه، پاسخنامه، جدول رسم نمودار و شیوه نمره‌گذاری همراه داشته باشند. در ضمن در صورتی که به دلایلی، اجرا و تفسیر آزمون‌ها، به زمان بیشتری نیاز داشته باشد و موجب عدم اجرای آزمون دیگری شود، دانشجویان باید آن آزمون را اجرا کنند و سؤالات خود را از استاد یا دستیار استاد بپرسند.
- ❖ در صورتی که دانشجویان پیشنهاد حذف عناوین یا جایگزین عناوین دیگری را داشته باشند، از نظر اینجانب بلامانع و قابل اجراست، از این رو باید حداکثر در جلسات اول و دوم آن را مطرح کنند.
- ❖ شایان تذکر است که کلیه جلسات رأس ساعت مقرر شروع می‌شود و پایان خواهد یافت. بنابراین از دانشجویان انتظار می‌رود پیش از ورود استاد در کلاس حضور یابند.
- ❖ دانشجویانی که تلفن همراه دارند، پیش از ورود به کلاس باید آن را خاموش کنند. مشاهده یا صدای زنگ تلفن همراه موجب بیرون رفتن دانشجو از کلاس و منظور کردن غیبت در آن جلسه خواهد شد و بیش از ۳ جلسه غیبت براساس مقررات آموزشی رفتار خواهد شد.
- ❖ یک نمره نیز به دو نفر از دانشجویانی که بهترین نقد را از استاد یا کلاس داشته باشند، با نظر سنجی از کلیه دانشجویان کلاس در آخرین جلسه تعلق خواهد گرفت.
- ❖ دانشجویانی که تمام جلسات را بدون تأخیر حضور داشته باشند، یک نمره به نمره امتحانشان اضافه خواهد شد.
- ❖ در صورتی که با دستیار اینجانب مشکلی پیدا کردید، موضوع را ابتدا با خود دستیار و در صورت برطرف نشدن با اینجانب در میان بگذارید.
- ❖ در صورت حل نشدن با مدیر گروه و چنانچه مشکل باقی ماند، با معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده مطرح کنید.

جدول زمان بندی ارائه مطالب

جلسه	تاریخ	محتوا/ رویه/ فعالیت/ برنامه	مدت زمان	منابع	تکالیف/ ارائه
یکم	۹۸/۰۷/۳	پس از آشنایی و ارائه مقررات کلاسی، توضیحات لازم در مورد کار عملی داده می‌شود و به‌طور مختصر در مورد روش‌های مطالعه و تشخیص شخصیت پرسش می‌شود.	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۱	مطالعه مبحث مصاحبه از منبع اول
دوم	۹۸/۰۷/۱۰	ارائه شرح حال، مصاحبه تشخیصی، معاینه روانی، آموزش نحوه گزارش نویسی و معرفی فرد مورد مطالعه دانشجویان (دانشجویان باید با ملاک‌های تشخیصی و طبقه‌بندی DSM-5 آشنا باشند).	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۱	اخذ شرح حال و مصاحبه تشخیصی از یک مراجع واقعی
سوم	۹۸/۰۷/۱۷	بحث، معرفی، اجرا و تفسیر آزمون مثبت‌نگری.	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۴	اجرای آزمون
چهارم	۹۸/۰۷/۲۴	کنترل کار عملی در اجرای مقیاس مثبت‌نگری و همچنین برگزاری کارگاه مثبت‌نگری.	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۴	اجرای تکنیک
پنجم	۹۸/۰۸/۱	اجرای آزمون استرس، نمره‌گذاری و تفسیر آزمون.	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۲	اجرای آزمون
ششم	۹۸/۰۸/۸	کنترل کار عملی در اجرای آزمون استرس و سپس، بحث و آموزش کنترل استرس و ارائه راه‌های مقابله سالم با استرس.	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۲	اجرای تکنیک
هفتم	۹۸/۰۸/۲۲	کنترل کار عملی در مراحل اولیه (شامل معرفی فرد مورد مطالعه، مشاهده و آزمون‌های اجراشده). در تمامی جلسات	۱۰۰ دقیقه	منبع شماره ۱	اجرای آزمون

			آینده، عدم ارائه کار عملی موجب کسر ۰/۵ نمره برای هر جلسه خواهد شد. بحث و اجرای آزمون نقاشی آدمک و نقاشی خانواده.		
تفسیر آزمون	منبع شماره ۱	۱۰۰ دقیقه	بحث و تفسیر آزمون نقاشی آدمک و نقاشی خانواده.	۹۸/۰۸/۲۹	هشتم
اجرای آزمون	منبع شماره ۱	۱۰۰ دقیقه	بحث، اجرا و نمره گذاری پرسشنامه NEO ۲۴۰ سوالی.	۹۸/۰۹/۶	نهم
تفسیر آزمون	منبع شماره ۱	۱۰۰ دقیقه	بحث و ارائه شیوه تفسیر کامل پرسشنامه NEO.	۹۸/۰۹/۱۳	دهم
اجرای آزمون	منبع شماره ۱	۱۰۰ دقیقه	بحث، معرفی و اجرای پرسشنامه خشم و نمره گذاری آن.	۹۸/۰۹/۲۰	یازدهم
اجرای تکنیک	منبع شماره ۱	۱۰۰ دقیقه	کنترل کار عملی در اجرای پرسشنامه خشم و تفسیر آزمون. بحث و آموزش مهارت مدیریت خشم.	۹۸/۰۹/۲۷	دوازدهم
اجرای آزمون	منبع شماره ۳	۱۰۰ دقیقه	بحث، معرفی و اجرای آزمون خودگویی و تفسیر آن.	۹۸/۱۰/۴	سیزدهم
اجرای آزمون	منبع شماره ۵	۱۰۰ دقیقه	کنترل کار عملی در اجرای آزمون خودگویی و معرفی و اجرای پرسشنامه دینداری. بحث گروهی در مورد نحوه مداخلات معنوی و مذهبی در کار با فرد و خانواده.	۹۸/۱۰/۱۱	چهاردهم
اجرای آزمون	ارائه کلاسی	۱۰۰ دقیقه	اجرای نقاشی با انگشت به صورت گروهی. در این جلسه نتایج تمامی آزمون‌هایی که توسط دانشجویان روی مراجع اجرا شده است بررسی و توضیحات کافی درباره اصلاح کار عملی ارائه می‌شود. نقد کلاس و استاد.	۹۸/۱۰/۱۸	پانزدهم

نوع ارزشیابی

- ❖ ۵ نمره از نمره نهایی به فعالیت کلاسی، مباحثه گروهی و پیش خوانی تعلق می‌گیرد.
- ❖ هر دانشجو موظف است علاوه بر مطالعه منابع معرفی شده، برای یادگیری بیشتر به کار عملی نیز بپردازد.
- ❖ ۵ نمره متعلق به گزارش کار عملی اجرای تست‌ها بر روی یک دانشجو و یک دانش‌آموز است.
- ❖ گزارش نهایی باید به صورت PDF - Accept - Track change - word باشد و یک هفته پیش از امتحان تحویل شود. شایان ذکر است گزارش کار شما باید توسط یکی از همکلاسی‌ها ارزیابی شود و نمره آن در فرم ارزیابی آن وارد شود و نام دانشجوی ارزیابی کننده نیز در فرم نوشته شود، در صورتی که گزارشی توسط یکی از همکلاسی‌ها ارزیابی نشده باشد، آن گزارش حداقل نمره کلاسی را خواهد گرفت.
- ❖ گزارش شما باید دارای Header بالای صفحه برای هر بخش به صورت مجزا باشد و در آن شماره صفحه و بخش مورد نظر نوشته شده باشد.
- ❖ کار عملی باید یک هفته پیش از امتحان پایان‌ترم تحویل داده شود، در صورت تأخیر در تحویل کار عملی بین یک روز تا یک هفته ۱ نمره کسر خواهد شد. تأخیر از روز هشتم تا دو هفته ۲ نمره کسر می‌شود و پس از آن کار عملی تحویل گرفته نخواهد شد و دانشجو فقط از ۱۰ نمره آزمون کتبی برحسب پاسخ‌هایی که داده است، نمره خواهد گرفت.
- ❖ ۱۰ نمره از نمره نهایی این درس به آزمون پایان‌ترم تعلق می‌گیرد.
- ❖ آزمون پایان‌ترم کتبی براساس برنامه امتحانی تعیین شده در سامانه آموزش به صورت تستی و کوتاه‌پاسخ و دارای ۱۰ نمره (۴۰ سؤال) است که از منابع اصلی گرفته خواهد شد.

منابع

منابع اصلی

۱. خدایاری فرد، محمد و پرند، اکرم (۱۳۹۴). *ارزیابی و آزمون‌نگری روان‌شناختی*، تهران: نشر دانشگاه تهران.
۲. خدایاری فرد، محمد و پرند، اکرم؛ آسایش، محمدحسن (۱۳۹۸). *استرس و روش‌های مقابله با آن*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چ سوم.
۳. خدایاری فرد، محمد؛ اکبری زردخانه و زینالی، شیرین (۱۳۸۹). *گزارش پژوهشی استانداردسازی مقیاس خودگویی برای جمعیت دانشجویی ایران*، مؤسسه روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
۴. خدایاری فرد، محمد؛ غباری بناب، باقر؛ اکبری زردخانه؛ زمانپور، عنایت و درخشان، زینب (۱۳۹۱). *گزارش پژوهشی ساخت و استانداردسازی مقیاس مثبت‌نگری برای جمعیت دانشجویی ایران*، مؤسسه روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران.
۵. خدایاری فرد، محمد؛ فقیهی، علینقی؛ غباری بناب، باقر؛ شکوهی یکتا، محسن و رحیمی‌نژاد، عباس (۱۳۹۰). *مبانی نظری و روش‌شناسی مقیاس‌های دینداری*، تهران: آوای نور، چ اول.

منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. شکوهی یکتا، محسن و پرند، اکرم (۱۳۸۵). *مبانی نظری و کاربرد آزمون‌های روانی و تربیتی*، تهران: تیمورزاده.